
ATACURI ASUPRA JURNALIȘTIILOR ȘI ANGAJAȚILOR DIN MASS-MEDIA ÎN MOLDOVA

ÎN ANUL 2020

1/

CONCLUZIILE PRINCIPALE

În cadrul studiului au fost identificate și analizate **68 de cazuri** de atacuri/intimidări la adresa angajaților din domeniul mass-media, jurnaliștilor și redacțiilor publicațiilor tradiționale și a edițiilor online în Moldova, comise pe parcursul anului 2020. Datele au fost colectate prin metoda analizei de conținut din sursele deschise disponibile în limbile rusă, română și engleză. Lista surselor de bază poate fi consultată în **Anexă**.

1. În anul 2020, cele mai frecvente forme de intimidare și persecutare a angajaților din mass-media din Moldova au fost **atacurile și amenințările non-fizice și/sau cele cibernetice**, mai exact: discreditarea, difuzarea calomniilor în raport cu mass-media sau cu angajații din mass-media, obstrucționarea ilegală a activității jurnalistice/lipsa de acces la informație.
2. Sursa principală a atacurilor/amenințărilor non-fizice în raport cu angajații din mass-media au fost **reprezentanții autorităților**, inclusiv politicieni, deputați ai Parlamentului, Președintele Republicii Moldova Igor Dodon (până la 15 noiembrie 2020), alte persoane cu funcții publice la nivel central și local/regional.
3. Din cele cinci cazuri de **atacuri fizice asupra jurnaliștilor**, înregistrare în anul 2020, patru au fost comise de colaboratorii Serviciului de Stat de Pază și Protecție, polițiști și militarii ruși dislocați în regiunea transnistreană.
4. Acuzațiile de calomnie, ultragiere și prejudiciu adus reputației sunt cele mai răspândite tipuri de **atacuri juridice asupra jurnaliștilor și angajaților din mass-media** în Moldova. În anul 2020, în respectiva subcategorie au fost înregistrate șase cazuri.
5. Cele mai multe atacuri asupra jurnaliștilor au fost înregistrate **în timpul protestelor și a unor evenimente politice importante**, bunăoară: 2 martie – protestul veteranilor conflictului de la Nistru; 20 iulie – examinarea de către Parlament a moțiunii de cenzură împotriva Guvernului; 12 august – acțiunea de protest organizată de angajații grădinițelor private; 9 septembrie – înregistrarea lui Igor Dodon în calitate de candidat la funcția de Președinte; 15 noiembrie – turul doi al scrutinului prezidențial; 16 decembrie – protestul fermierilor.

De menționat că unele atacuri și amenințări nu sunt făcute publice și nu sunt reflectate de mass-media, or mai mulți jurnaliști consideră că atacurile în spațiul virtual și cele non-fizice sunt un aspect inevitabil al activității lor profesionale cotidiene și din acest motiv nu le reclamă.

2/ SITUAȚIA POLITICĂ ȘI MASS-MEDIA ÎN MOLDOVA

În anul 2020 Republica Moldova s-a menținut pe locul 91 din 180 de țări în Indicele anual al libertății presei elaborat de „Reporterii fără frontiere”.

Potrivit datelor Consiliului Audiovizualului, autoritatea de reglementare în domeniul comunicării audiovizuale, în anul 2019 în țară erau 60 de posturi de televiziune și 55 de posturi de radio.

Conform datelor Biroului Național de Statistică, în anul 2018 în Moldova erau editate 126 de ziare cu un tiraj total anual de 40 mln. de exemplare și 205 de reviste și alte ediții periodice cu un tiraj anual total de 1,5 mln. de exemplare. În condițiile pandemiei COVID-19, tirajele edițiilor print s-au redus substanțial, iar unele ziare și reviste au încetat să mai apară.

Potrivit Barometrului Opiniei Publice, sondaj realizat de Institutul de Politici Publice din Moldova în octombrie 2020, sursa principală de informare pentru cetățeni este televiziunea: 71 la sută dintre cei chestionați vizionează zilnic programele TV. Pe locul doi se află Internetul care este utilizat zilnic de către 66,2 la sută din populație, pe locul trei apare radioul fiind ascultat zilnic de către 34 la sută, iar presa și cărțile rămân alegerea minorității. La fel, televiziunea este sursa de informare care se bucură de cel mai înalt grad de încredere a populație, – așa au afirmat 22,8 la sută dintre respondenți (cu 8 puncte procentuale mai puțin decât în iunie 2020). Pe poziția a doua în topul încrederii se situează Internetul cu 20,8 la sută, urmând familia (9,9 la sută), radioul (3,8 la sută), prietenii și vecinii (3,2 la sută).

În urma alegerilor parlamentare din anul 2019, Partidul Democrat din Moldova a fost înlăturat de la guvernare, președintele acestuia, Vladimir Plahotniuc, un oligarh implicat în scheme criminale, a părăsit țara, iar holdingul media care-i aparține, General Media Group (GMG), cel mai mare din țară, și-a pierdut influența. Pe parcursul anului 2020, președintele pro-rus Igor Dodon și Partidul Socialiștilor aflat la guvernare și-au subordonat principalele instituții de stat, inclusiv Consiliul Audiovizualului, iar grupul media afiliat acestei formațiuni, grup care include, cel puțin, patru posturi de televiziune (Primul în Moldova, NTV Moldova, TNT Exclusiv TV, Accent TV), ziarele „Аргументы и факты Молдова”, „КП в Молдове” și peste zece site-uri, s-a extins și s-a consolidat substanțial. Astfel, situația pe piața media din țară nu s-a schimbat prea mult: o parte importantă a activelor de media rămân – direct sau indirect – în proprietatea politicianilor, iar politica lor editorială depinde de interesele politice și cele de afaceri ale proprietarilor.

Experții naționali de media au atenționat pe parcursul anului 2020 asupra nedorinței Partidului Socialiștilor aflat la guvernare să stimuleze dezvoltarea mass-mediei independente. Potrivit **Indicelui privind situația presei în Republica Moldova în anul 2020**, făcut public de Centrul pentru Jurnalism Independent, Guvernul, pe de o parte, nu tinde să perfecționeze legislația cu privire la mass-media, iar pe de alta, nu execută în modul convenit legile în vigoare din acest domeniu. Totodată, în anul 2020, s-a agravat problema accesului la informația de interes public, mai ales după hotărârea Curții Supreme de Justiție adoptată în iunie, potrivit căreia Legea privind accesul la informație a devenit „desuetă” și „inaplicabilă” în urma intrării în vigoare a noii redacții a Codului Administrativ. După numeroase adresări și declarații ale reprezentanților organizațiilor nonguvernamentale, ale mass-media și ale avocaților, Curtea Supremă de Justiție și-a anulat hotărârea.

În luna noiembrie 2020, s-a desfășurat scrutinul prezidențial, iar noul Președinte al țării a devenit Maia Sandu – lidera Partidului „Acțiune și Solidaritate”, formațiune proeuropeană. Maia Sandu nu are resurse media proprii sau de partid.

3/ ANALIZA GENERALĂ A ATACURILOR

În graficul de mai jos sunt prezentate datele generalizate pentru principalele trei tipuri de atacuri/amenințări la adresa angajaților din mass-media în Moldova în perioada 2017 – 2020: atacuri fizice și amenințări pentru viață, libertate și sănătate; atacuri și amenințări non-fizice și/sau cibernetice; atacuri cu aplicarea mecanismelor juridice și/sau economice.

Pe parcursul anului 2020 au fost înregistrate 68 de cazuri de atacuri/amenințări, majoritatea (49) fiind atacuri și amenințări non-fizice și/sau cibernetice, inclusiv campanii de discreditare, obstrucționarea ilegală a activității jurnalistice/lipsa accesului la informație, hărțuire, intimidare, exercitarea presiunii, amenințări cu violența, atacuri pe rețelele sociale.

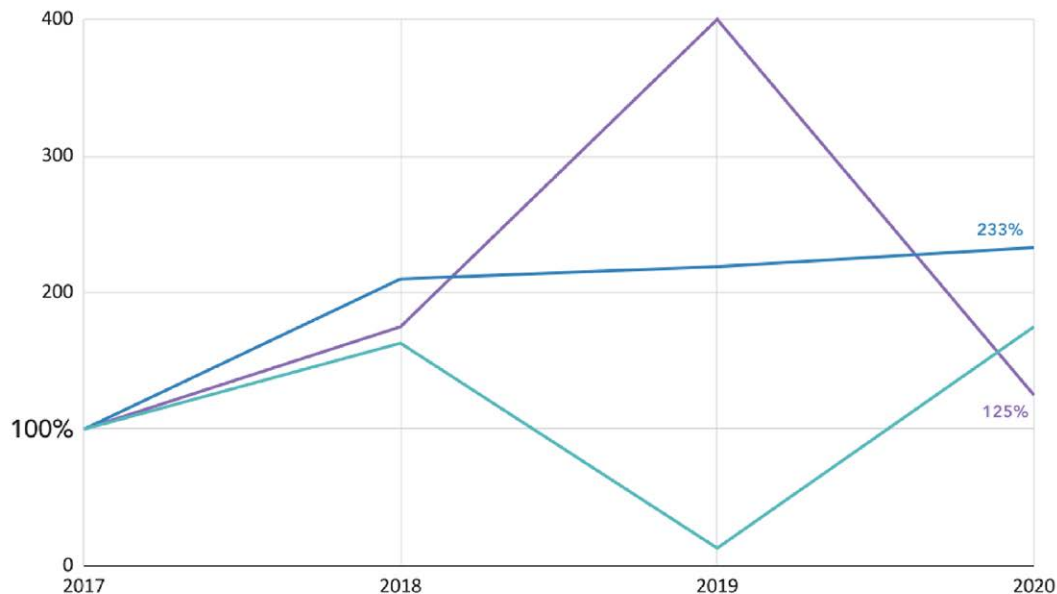
În trei din cinci cazuri de atacuri fizice asupra angajaților din mass-media este vorba despre atacuri fizice și amenințări pentru viață, libertatea și sănătatea jurnaliștilor care au reflectat acțiunile de protest.

În anul 2020, în 82 la sută din cazuri sursa de atacuri/amenințări la adresa angajaților din mass-media au continuat să fie reprezentanții autorităților, inclusiv: funcționari de stat, deputați ai Parlamentului, alte persoane care dețin funcții publice la nivel central și local/regional, colaboratori ai Serviciului de Protecție și Pază de Stat. Aceștia au răspândit calomniile în adresa

Atacuri asupra jurnaliștilor și angajaților din media 2017-2020

Indicatori relativi (date din 2017 –100%)

 Moldova

 Atacuri fizice și amenințări pentru viață, libertate și sănătate

 Atacuri și amenințări non-fizice și/sau cibernetice

 Atacuri cu aplicarea unor mecanisme juridice și/sau economice

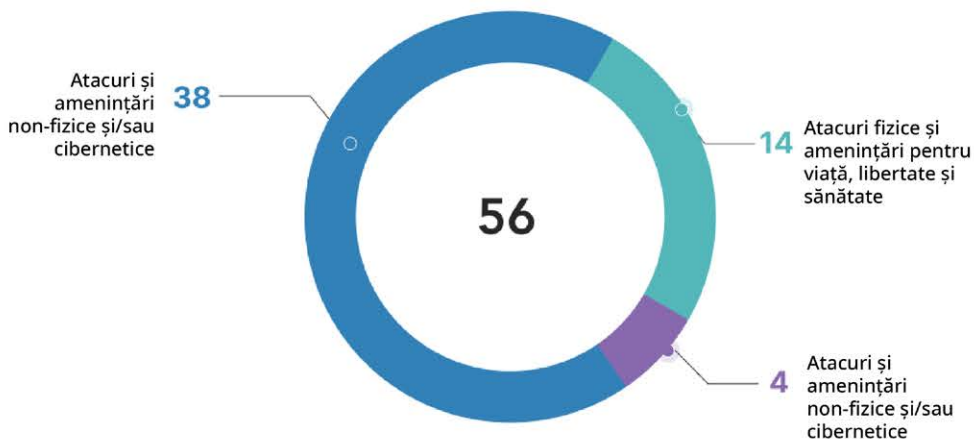
jurnaliștilor/redacțiilor sau au obstrucționat desfășurarea activității profesionale de către jurnaliști, uneori chiar recurgând la violență. În 11 la sută din cazuri, jurnaliștii și alți angajați din mass-media au devenit victimele atacurilor și amenințărilor din partea unor persoane particulare sau companii, iar în 7 la sută din cazuri n-a fost posibilă identificare sursei de amenințare.

În anul 2020, atacurilor/amenințărilor au fost supuși colaboratorii sau redacțiile a 22 de instituții media, dar și ONG-urile de media. Cele mai multe atacuri au fost înregistrate în raport cu postul de televiziune **TV8** (13 cazuri), publicația „**Ziarul de Gardă**” (11 cazuri), postul de televiziune **PRO TV Chișinău** (8 cazuri) și portalul regional **Nordnews.md** (5 cazuri).

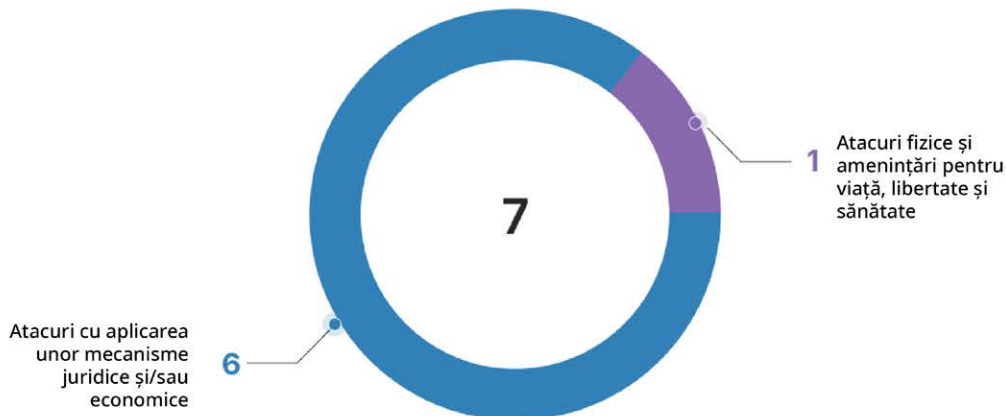
Inițiatorii atacurilor împotriva jurnaliștilor și angajaților din media

 Moldova

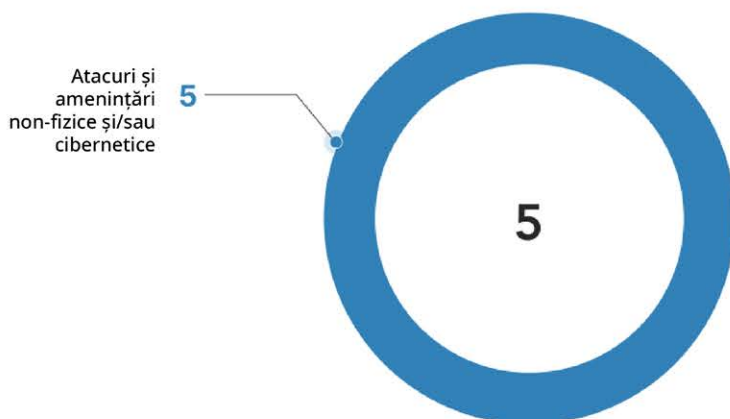
reprezentanții autorităților

nu din partea reprezentanților autorităților

Necunoscuți

4/

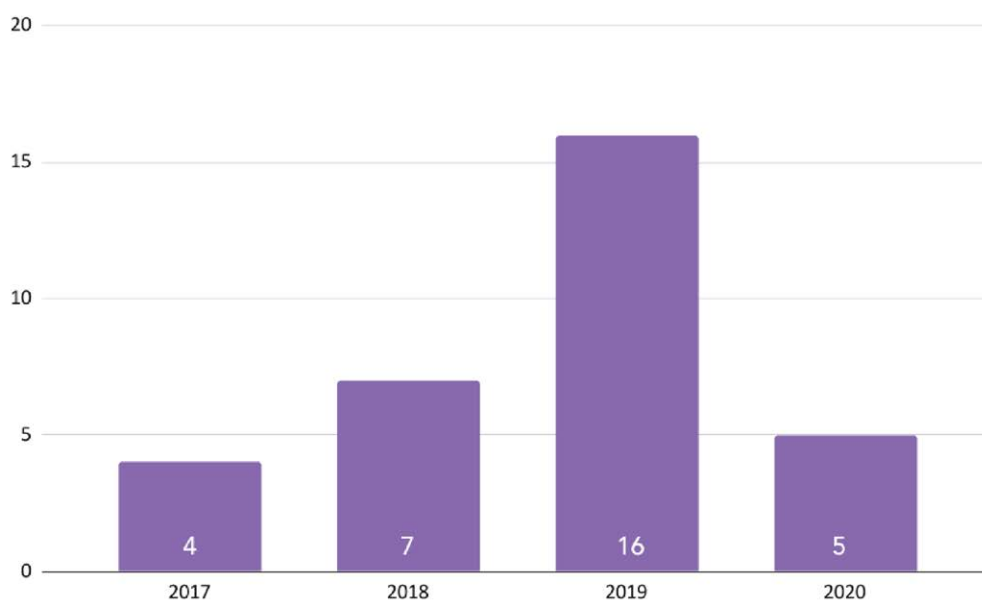
ATACURI FIZICE ȘI AMENINȚĂRI PENTRU VIAȚĂ, LIBERTATE ȘI SĂNĂTATE

Numărul de atacuri fizice asupra angajaților din mass-media s-a redus de la 16 în anul 2019 (majoritatea fiind înregistrate în timpul confruntării politice din țară în lunile mai-iunie) la 5 în anul 2020.

- La 2 martie 2020, în timpul protestelor combatanților, unul dintre protestatari a cerut să nu se vorbească în limba rusă și a încercat să-i ia telefonul **reporterului portalului Newsmaker.md Nicolai Paholnițchi** care făcea o transmisiune live de la locul de desfășurare a protestului.
- La 2 iulie 2020, colaboratorii Serviciului de Protecție și Pază de Stat au aplicat forța în raport cu **jurnalista postului de televiziune TV8 Mihaela Dicusar** care a încercat să

Atacuri fizice

 Moldova

● Atacuri fără urmări letale, bătăie, rănire, torturare

adreseze niște întrebări Președintelui Igor Dodon, Președintei Parlamentului Zinaidei Greceanii și prim-ministrului Ion Chicu după ceremonia de depunere a florilor la monumentul domnitorului Ștefan cel Mare cu ocazia aniversării trecerii sale în neființă.

- La 21 iulie 2020, **jurnalista postului de televiziune TV8 Viorica Tătaru** a fost atacată de militarii ruși din cadrul contingentului forțelor pacificatoare din regiunea transnistreană. Aceștia i-au interzis să facă poze și video, au lovit-o peste mână, ea scăpat telefonul din mâini după care unul dintre militari a încercat să șteargă din telefon imaginile stocate.
- La 16 decembrie 2020, în timpul acțiunii de protest organizate de fermieri în fața sediului Parlamentului, colaboratorii organelor de drept care purtau cagule au dispersat gaze lacrimogene în direcția **jurnalistei postului de televiziune Jurnal TV Iulia Sarivan** care reflecta protestul.
- În cadrul aceleiași acțiuni de protest gazele lacrimogene au fost aplicate și față de **operatorul postului de televiziune PRO TV Chișinău Sergiu Bârlădeanu**.

5/ ATACURI ȘI AMENINȚĂRI NON-FIZICE ȘI/ SAU CIBERNETICE

A atacurile și amenințările non-fizice și/sau cibernetice rămân cea mai răspândită formă de exercitare a presiunii asupra jurnaliștilor din Moldova – în anul 2020, 73 la sută din atacuri și amenințări se refereau la categoria non-fizice (timp de un an acest indicator a sporit neesențial). În comparație cu anul 2019, s-a majorat brusc numărul de atacuri de două tipuri – discreditarea, răspândirea calomniilor la adresa angajatului din mass-media/instituției media și obstrucționarea ilegală a activității jurnalistice/lipsa accesului la informație. În 38 din 49 de cazuri sursa acestor atacuri au fost reprezentanții autorităților, preponderent funcționarii.

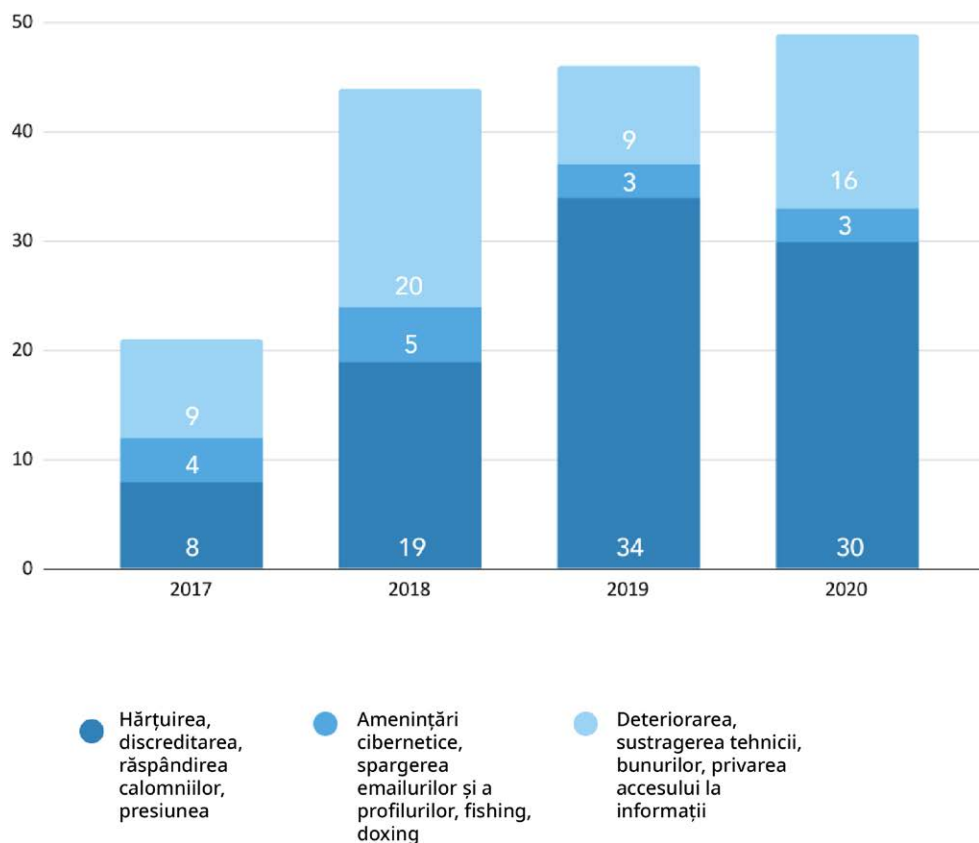
Cel mai frecvent tentativele de discreditare au fost întreprinse în raport cu postul de televiziune **TV8** (4 cazuri), publicația „**Ziarul de Gardă**” și postul de televiziune **PRO TV Chișinău** (câte 3 cazuri). Sunt relevante următoarele exemple:

- Într-o intervenție în cadrul ședinței plenare a Parlamentului, deputatul Partidului Socialiștilor aflat la guvernare, Vlad Batrîncea, a acuzat jurnaliștii că aceștia ar ridica

Atacuri non-fizice

 Moldova

mii de euro în plic fără a achita taxele din salariu. Deputatul a subliniat că în perioada pandemiei partenerii occidentali ar oferi asistență financiară mass-mediei din Moldova, nu statului.

- Fostul vice-premier Iurie Roșca a acuzat **portalul Mold-street.com** că ar publica la comandă materiale pentru a-l discredita.
- În contextul pandemiei COVID-19 unii preoți au acuzat jurnaliștii de la „**Ziarul de Gardă**” și „**Gazeta de Chișinău**” că aceștia ar minți despre existența noului coronavirus.
- Ambasada Rusiei în Moldova a acuzat **postul de televiziune TVR-Moldova** de falsificarea istoriei după punerea pe post a reportajului despre evenimentele din anii 1940-1941 din Basarabia.
- 8 atacuri au fost înregistrate la 21 octombrie când, în plină campanie electorală pentru alegerile Președintelui, deputatul partidului de guvernare Bogdan Țârdea a lansat o

carte în care a acuzat mai multe instituții media independente de faptul că acestea ar fi „mercenari” și „agenți străini” și că ar promova-o pe Maia Sandu care candidează la funcția de Președinte. Printre instituțiile media și ONG-urile vizate s-au numărat posturile de televiziune **TV8**, **PRO TV Chișinău**, **Jurnal TV**, jurnalista de la „**Ziarul de Gardă**” Alina Radu, **Asociația Presei Independente (API)**, **Centrul pentru Jurnalism Independent**, **Centrul de Investigații Jurnalistice** și **RISE Moldova**.

Majoritatea cazurilor de obstrucționare ilegală a activității jurnalistice/lipsă a accesului la informație au fost înregistrate în a doua jumătate a anului 2020, în perioada campaniei electorale. Cel mai des au reclamat atacuri **portalul regional Nordnews.md** și **postul de televiziune TV8**. Este relevant că în 9 din 15 cazuri înregistrate jurnaliștilor le-a fost interzis accesul la întâlnirile organizate de Igor Dodon care la momentul respectiv ocupa funcția de Președinte și de Ion Chicu care deținea funcția de premier.

Bunăoară, la 20 iulie, în timpul votării de către Parlament a moțiunii de cenzură împotriva Guvernului, Serviciul de Protecție și Pază de Stat le-a interzis jurnaliștilor accesul în sala de ședințe plenare, iar la 9 septembrie, în ziua când Igor Dodon a fost înregistrat în calitate de candidat la funcția de Președinte, tot SPPS a reținut jurnaliștii în sala Comisiei Electorale Centrale fără a le permite să-i adreseze întrebări lui Dodon.

La fel, în aprilie a fost înregistrat un caz de urmărire ilegală la indicația autorităților: după declarațiile critice la adresa partidului aflat la putere, făcute de **jurnalista Natalia Morari** la postul de televiziune TV8, mai multe site-uri și canale de Telegram au publicat poze de la întâlnirea ei cu un grup de activiști politici.

În anul 2020 au fost înregistrate câteva atacuri DDoS și atacuri hacker. Au devenit țintele unor atacuri cibernetice **postul public de televiziune Moldova 1**, **postul de radio Radio Orhei** și **Agenția de Știri Moldpres**.

La fel, au fost înregistrate două cazuri care au legătură cu coronavirusul:

- La 30 iulie, echipei de filmare a **portalului NordNews** i-a fost interzis accesul pe teritoriul unei fabrici de producere a uleiului, unde sosise într-o vizită premierul Ion Chicu. Motivul invocat ținea de necesitatea respectării restricțiilor impuse în perioada pandemiei COVID-19. În același timp, echipa de filmare a unui post de televiziune afiliat lui Igor Dodon a avut acces pe teritoriul întreprinderii.
- La 29 aprilie, după publicarea de către „**Ziarul de Garda**” a unui material critic despre fostul vice-premier Iurie Roșca care promovează teorii conspiraționiste legate de COVID-19, acesta a lansat pe pagina sa de Facebook un val de acuzații asupra jurnalistei publicației respective **Diana Gațcan**.

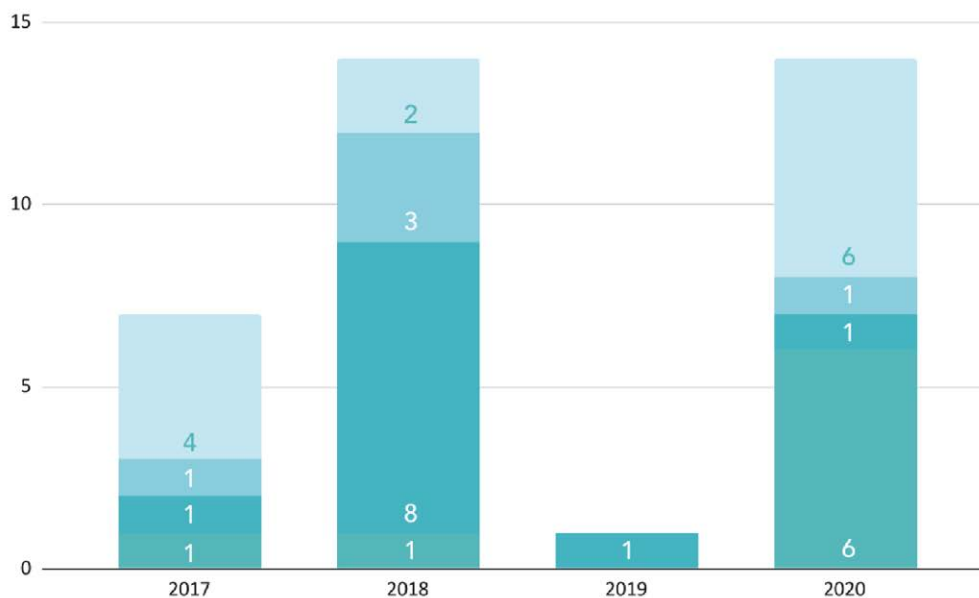
6/ ATACURI CU APLICAREA UNOR MECANISME JURIDICE ȘI/SAU ECONOMICE

Pe parcursul anului 2020 au fost înregistrate atacuri cu aplicarea unor mecanisme juridice și/sau economice, acestea constituind 19 la sută din numărul total de atacuri și amenințări. Acestea au vizat șase redacții, angajații a două ziare – „**Ziarul de Gardă**” (6 cazuri) și „**Знамя**” (2 cazuri), două posturi de televiziune – **PRO TV Chișinău** (2 cazuri) și **TV8** (2 cazuri), două portaluri de știri – **Deschide.md** și **ZiarulNational.md**.

- În martie 2020, Președintele Igor Dodon a acționat în judecată „**Ziarul de Gardă**” pentru publicarea unei investigații jurnalistice despre vacanțele costisitoare organizate de Dodon și familia sa peste hotare.
- În mai 2020, deputatul Eugeniu Nichiforciuc a acționat în judecată portalul **Deschide.md** după ce jurnaliștii acestuia au filmat întâlnirea deputatului cu alți politicieni și businessmani care a avut loc într-un hotel.
- În iulie 2020, angajatul „**Ziarului de Gardă**” a fost invitat să facă depoziii în calitate de martor: anchetatorul i-a cerut să-și divulge sursa după apariția unei investigații jurnalistice.
- În septembrie 2020, Partidul Socialiștilor aflat la guvernare a acționat în judecată postul de televiziune **PRO TV Chișinău** și pe jurnalista Lorena Bogza pentru că ar fi calomniat formațiunea în cadrul unei emisiuni.
- La 15 noiembrie 2020, în ziua turului doi al scrutinului prezidențial, jurnalistul postului de televiziune TV8 **Cătălin Gorea** a fost reținut de către așa numiții milițieni transnistreni. La scurt timp, jurnalistul a fost eliberat fiindu-i însă confiscate actele.
- În decembrie 2020 redactorul-șef adjunct al „**Ziarului de Gardă**” **Victor Moșneag** a fost chemat să facă depoziii în calitate de martor. Anchetatorul Procuraturii pentru Combateră Criminalității Organizate și Cauze Speciale i-a cerut să divulge cine a pus la dispoziția redacției documentele publicate într-o investigație jurnalistică.

Atacuri cu aplicarea unor mecanisme juridice

 Moldova

● Interogatorii, percheziții, confiscare, procese de judecată

● Pedepse și restricții fără privarea de libertate

● Rețineri, arestări, limitarea și privarea de libertate

● Acuzații și intentarea dosarelor administrative și penale

ANEXĂ: SURSELE DESCHISE FOLOSITE PENTRU COLECTAREA DATELOR (MOLDOVA)

Paginile web ale următoarelor entități internaționale și naționale:

- **Organizația non-profit „Reporteri fără frontiere”** www.rsf.org
- **Consiliul Audiovizualului din Republica Moldova** www.audiovizual.md
- **Biroul Național de Statistică din Republica Moldova** www.statistica.gov.md
- **Institutul de Politici Publice din Moldova** www.ipp.md
- **Asociația Presei Independente (API)** www.api.md
- **Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI)** www.media-azi.md
- **Nordnews.md** – portal regional de știri de limba română (orașul Bălți)
- **Ziarul de Gardă** – cotidian de limbă română și rusă, ediția electronică și print
- **NewsMaker.md** – portal de știri de limbă rusă și română
- **PRO TV Chișinău** – filiala din Moldova a postului de televiziune din România
- **Agora.md** – portal de știri de limba română
- **TV8** – post de televiziune
- **Nokta.md** – portal regional de știri de limba rusă (orașul Comrat)
- **Jurnal.md** – portal de știri de limba română
- **Ziarulnational.md** – portal de știri de limba română
- **Stopfals.md** – portal de fact-checking de limbă română și rusă
- **Rise.md** – portalul unui grup de jurnaliști de investigație
- **Rețelele sociale, inclusiv Facebook** și canalele de Telegram